

ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 398.831 (043.2)

SÎRGHI ELENA

**PARTICULARITĂȚILE FUNCȚIONALE ȘI STRUCTURALE
ALE CÂNTECULUI DE LEAGĂN
DIN SPAȚIUL FOLCLORIC AL REPUBLICII MOLDOVA**

653.01 – MUZICOLOGIE

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

CHIȘINĂU, 2016

Teza a fost elaborată la catedra *Muzicologie și Compoziție* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Conducător științific – Badrajan Svetlana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Referenți oficiali:

Mironenco Iaroslav, doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar

Bunea Diana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Componenta Consiliului științific specializat:

președinte – **Ghilaș Victor**, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător

secretar – **Rojnoveanu Angela**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

membrii – **Galaicu Violina**, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător

Mironenco Elena, doctor în studiul artelor, profesor universitar

Berezovicova Tatiana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Tcacenco Victoria, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe data de „2” iunie 2016, ora 10:30 în cadrul ședinței Consiliului Științific Specializat D 85.653.01 – 03 cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctor în studiul artelor din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 87.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, (Chișinău, str. A. Mateevici, 87), la Biblioteca Națională a Moldovei (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A) și pe pagina web a C.N.A.A. al Republicii Moldova (www.cnaa.md).

Referatul a fost expediat la „12” aprilie 2016.

Secretar științific al Consiliului științific specializat:

Rojnoveanu Angela, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, AMTAP _____

Conducător științific:

Badrajan Svetlana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, AMTAP _____

Autor: Sîrghi Elena _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Folclorul muzical, domeniu al culturii tradiționale, reflectă, în modul cel mai direct și mai caracteristic, profilul spiritual și talentul artistic al unei etnii. Arhivă vie a popoarelor, el este atât un document prin care se reconstituie trecutul istoric, cât și o bază a culturii naționale moderne. Oricât de diferite ar părea culturile folclorice, cercetătorii au demonstrat existența unor legături profunde: asemănări și elemente comune tuturor popoarelor sau unui grup de etnii. Studiarea folclorului, inclusiv cel muzical, reprezintă un factor important în procesul de cunoaștere a diferitor popoare, având un aport esențial în organizarea societății moderne. Unitatea prin diversitate este unul din principiile fundamentale contemporane de conviețuire a etniilor în societatea modernă, supusă procesului globalizării. Cercetarea plurivalentă a fenomenului folcloric – cântecul de leagăn – va contribui la completarea cunoștințelor referitoare la cultura tradițională autohtonă și cea universală, încadrându-se în tendințele actuale de dezvoltare socială, unul din criteriile fundamentale ale căreia este unitate prin diversitate.

Afirmând că folclorul muzical este un element indispensabil al artei muzicale, înțelegem că el este prezent în preocupările instructiv-educative, interpretative, componistice, științifice ș.a., preocupări, care sub diferite aspecte, se întrepătrund și se intercondiționează reciproc. Folclorul a constituit și constituie una din modalitățile de realizare a educației muzicale. Prezentând diverse faze de evoluție a limbajului muzical, el poate fi utilizat din cea mai fragedă vârstă, începând cu ceea ce este mai accesibil – folclorul copiilor și pentru copii.

Actualitatea și importanța problemei abordate este determinată și de politica contemporană a diferitor organizații internaționale și a Guvernului Republicii Moldova, legată de protejarea și salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. În prezent, constatăm un proces intens și o activitate amplă în legătură cu protejarea și punerea în valoare a acestui patrimoniu. Numim aici: Legea Nr. 58 din 29.03.2012 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, ratificarea de către Parlamentul Republicii Moldova a Convenției internaționale UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, elaborarea Registrului național al patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova (vol. A), etc.; necesitatea identificării elementelor patrimoniului cultural intangibil, printre care și cântecul de leagăn, stabilirea particularităților caracteristice în scopul demonstrării valorii etnice ale acestora.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Studiile elaborate până în prezent în etnomuzicologia autohtonă nu tratează cântecul de leagăn pluridimensional, sub aspect monografic, ci abordează acest fenomen în plan general, descriptiv, informativ.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul studiului constă în cercetarea complexă a particularităților funcționale și structurale ale cântecului de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova și demonstrarea prin documente muzicale, argumente științifice a originalității, valorii și importanței cântecului de leagăn ca element al patrimoniului intangibil național și universal. Pentru realizarea scopului propus, au fost stabilite următoarele **obiective**:

- elucidarea fenomenului artistic al cântecului de leagăn în cultura tradițională și determinarea legăturilor la nivel semantic cu alte categorii folclorice;
- descoperirea particularităților funcționale ale cântecului de leagăn;
- dezvăluirea conținutului tematic și aspectelor limbajului poetic;
- clasificarea din punct de vedere muzical și poetic a cântecelor de leagăn;
- reliefarea particularităților ritmice, melodice și arhitectonice;
- sesizarea și evidențierea universalității limbajului muzical al cântecului de leagăn.

Metodologia cercetării științifice. Cercetarea dată se axează pe un sistem metodologic complex, care include metode generale de investigare a fenomenului muzical folcloric și metode de analiză concretă a textului muzical. Evidențiem: **metoda istorică** care a fost aplicată la studierea sub aspect diacronic a fenomenului cântecului de leagăn; **metoda dialectică** – folosită la realizarea sistematizărilor și clasificărilor de diferit nivel, precum: textul poetic, structura melodică, funcționalitate, de asemenea la constituirea limbajului terminologic corespunzător obiectului cercetat; **metodele analizei și sintezei, metoda comparativă** care ne-au ajutat la stabilirea și evidențierea sistemelor sonore și arhitectonice, a particularităților și a universalității ritmice, a indicilor comuni și individuali. O altă metodă importantă, fără de care este imposibilă o cercetare etnomuzicologică, este **transcrierea** care presupune reproducerea grafică a materialului muzical-folcloric.

Ca tipuri fundamentale de cercetare a materialului muzical au fost utilizate **sistematizarea și clasificarea**, precum și **metoda structuralistă**. Astfel, **sistematizarea și clasificarea** au fost aplicate atât la nivel macro-structural, cât și la nivel micro-structural, incluzând textul poetic și pe cel muzical, iar **metoda structuralistă** – ce presupune cercetarea fenomenului aplicând următorii parametri: loc, funcție, ordine, frecvență – la analiza morfologiei cântecului de leagăn, ne referim aici la versificație, structurile melodică, ritmică și arhitectonică.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute constă în completarea unui segment neelucidat în știința muzicală autohtonă și anume abordarea pluridisciplinară, sistemică a cântecului de leagăn; dezvăluirea particularităților lui semantice, funcționale și structurale. Am soluționat o serie de probleme legate de aspectul funcțional al cântecului de leagăn, care și-a pus

amprenta asupra raportului interrelațional la nivel de sisteme ritmic, sonor și arhitectonic, realizând o analiză detaliată a melodiilor și sistematizarea acestora.

Lucrarea dată tinde să completeze un spațiu neacoperit în domeniul etnomuzicologiei autohtone legat de cercetarea monografică a unei categorii folclorice. Studiul realizat constituie o încercare de abordare pluridimensională a cântecului de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova și evidențiere a universalității limbajului muzical-poetic al cântecului de leagăn.

Problema științifică importantă soluționată constă în demonstrarea valorii documentare și artistice a cântecului de leagăn ca element al patrimoniului cultural intangibil; evidențierea particularităților funcționale și structurale; distingerea legăturilor la nivelul poetico-muzical cu alte categorii folclorice; completarea unui domeniu important în etnomuzicologie legat de cunoașterea limbajului muzical și a procesului de creație în folclor.

Semnificația teoretică. Cercetarea propune un instrument teoretic fundamental în știința etnomuzicologică care aprofundează latura analitică și sistemică. Reieșind din specificul materialului muzical studiat, la analiza tematicii și particularităților textului poetic, a structurilor sonore, ritmice și arhitectonice, a fost utilizat un sistem metodologic complex, corespunzător cercetării pluridimensionale, care poate fi aplicat la studierea altor categorii folclorice.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării de tip analitic, structural și comparativ pot constitui importante repere pentru studierea muzicii folclorice. Lucrarea dată poate să contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere a culturii naționale și poate fi utilizată în cadrul cursurilor didactice „Folclor muzical”, „Istoria muzicii naționale”, „Istoria artei interpretative vocale populare”, dar și ca sursă informativă pentru unele cursuri speciale, precum: „Canto popular”, „Compoziție” și altele.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Cântecul de leagăn ca fenomen al culturii tradiționale și legăturile acestuia la nivel semantic cu alte categorii folclorice, în special cu *cântecul liric propriu-zis, doina, romanța*.

2. Plurifuncționalitatea cântecului de leagăn care se manifestă prin îmbinarea mai multor funcții: *de liniștire și adormire a copilului; terapeutică; de „bumerang”; comunicativă; psihologică; socială; estetică și etică*.

3. Particularitățile conținutului tematic și aspectele limbajului poetic.

4. Specificul conținutului poetic și muzical al cântecului de leagăn care a determinat realizarea unei clasificări, evidențiind la nivel poetic: *texte propriu-zise de leagăn* și *texte preluate din cadrul altor creații folclorice*, și la nivel muzical: *cântece de leagăn* și *cântece „ca la leagăn”*.

5. Analiza melodiilor cântecului de leagăn cu evidențierea particularităților ritmice, melodice și arhitectonice caracteristice celor două categorii: *cântecul de leagăn* și *cântecul „ca la leagăn”*.

6. Universalitatea limbajului muzical al cântecului de leagăn, rezultat al tratării comparate cu cântece de leagăn din culturile altor etnii, precum: Bulgaria, Ungaria, Serbia, Rusia, Georgia, Belarus, Italia, Germania, Marea Britanie, Franța, Israel, Liban, India, Coreea de Sud ș.a.

Implementarea rezultatelor științifice. Materialele tezei au fost valorificate și promovate în perioada anilor 2011-2015 în activitatea profesională ca realizator de emisiuni folclorice la diferite posturi de televiziune, în procesul didactic, în cadrul Conferințelor științifice naționale și internaționale organizate de AMTAP și a conferinței științifice internaționale „Colocviile „Brăiloiu” 2013” ediția a VIII-a (București, România).

Aprobarea rezultatelor științifice. Prezenta teză a fost realizată în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Republica Moldova, fiind discutată și recomandată pentru susținere la ședința catedrei *Muzicologie și Compoziție* din 30 septembrie 2015 și la ședința Seminarului Științific de Profil din 11 noiembrie 2015, specialitatea: 653.01 – Muzicologie.

Publicațiile la tema lucrării. Tezele principale ale studiului sunt reflectate în opt articole, dintre care – șapte articole științifice publicate în edițiile naționale aprobate de CNAA și unul – într-o culegere de articole internațională.

Volumul și structura tezei. Cercetarea de față conține 141 de pagini ale textului de bază, structurat după cum urmează: o introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 164 de titluri în 6 limbi și 4 Anexe, care conțin 179 exemple muzicale cu note la ele.

Cuvinte-cheie: folclor muzical, cântec de leagăn, funcție, clasificare, structură poetică, structură sonoră, ritm, arhitectonică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt expuse succint dezideratele fundamentale ale lucrării și anume: actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele cercetării, noutatea și originalitatea științifică, baza teoretică și metodologică, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării și aprobarea rezultatelor. Este redat conținutul sumar al studiului.

1. Cântecul de leagăn: consemnări, documente, cercetări, metodă – cuprinde o analiză generală a bibliografiei, care dezvăluie gradul de cunoaștere a problemei abordate până în prezent și sursele teoretice și metodologice ce stau la baza cercetării realizate.

În subcapitol **1.1. Surse literare ce tratează fenomenul cântecului de leagăn**, ne-am referit la interesul pe care l-au manifestat poeții, scriitorii și folcloriștii literați pentru lirica populară și cântecul de leagăn. Aici am delimitat câteva direcții și anume: informații ce se conțin în povești, povestiri, legende; în creații literare de autor și în studiile de folclor literar.

Astfel, în literatura artistică am găsit diferite menționări despre cântecul de leagăn și legănat. Poeții și scriitorii s-au referit de nenumărate ori la imaginea mamei care își adoarme copilul și dragostea acesteia față de el. Mai mult decât atât, mulți poeți au scris versuri de o sensibilitate aparte, inspirate din cântecul de leagăn. Aceste informații ne vor fi utile în dezvăluirea rolului cântecului de leagăn în viața omului și a societății.

În tratarea cântecului de leagăn ca fenomen al culturii tradiționale am consultat, alături de surse etnologice, diferite studii de psihologie, filosofie, estetică, etică și altele. În elucidarea problemelor legate de tratarea cântecului de leagăn ca fenomen al culturii tradiționale, studierea conținutului poetic și clasificarea tematică, ne-au fost de folos numeroase lucrări monografice și diferite articole din literatura folcloristică și reviste științifice, care sunt consacrate cântecului de leagăn ca fenomen în general, sau se referă la elementul poetic. Numim în special lucrările semnate de Gh. Sulițeanu, S. F. Marian, O. Papadima, O. Bîrlea, P. Caraman, R. Niculescu, Gh. Oprea și L. Agapie, N. Știucă, B. P. Hașdeu, A. Tamazlîcaru și alții.

Făcând o analiză a cercetărilor folcloriștilor și etnologilor pe problemele evidențiate anterior și în special consacrate clasificării, am constatat existența diferitor criterii de clasificare a textelor literare, care reflectă anumite unghiuri de abordare a fenomenului cântecul de leagăn. De aceea, în teza dată ne-am propus realizarea unei clasificări proprii a textului literar în baza materialului muzical-poetic înregistrat în arealul folcloric cercetat.

1.2. Cântecul de leagăn în preocupările etnomuzicologilor. În acest subcapitol, reieșind din scopul și obiectivele propuse, am analizat studii și articole muzicologice pe următoarele domenii: sistemul genurilor și categoriilor folclorice și cântecul de leagăn ca element al acestui sistem; funcționalitatea; morfologia folclorului muzical.

Problema funcționalității în folclor, dar și în cadrul altor științe de orientare socială, este tratată multilateral, plurivalent în special în studiile semnate de E. Durkheim, A. R. Radcliffe-Brown, B. Malinowski, M. Brădulescu, C. D. Georgescu, Gh. Sulișteanu și alții. Utile demersului nostru științific au fost și lucrările unor cercetători străini preocupați de problema funcționalității cântecului de leagăn, dar și de multiplele posibilități pe care această categorie le oferă pentru cercetare. Printre aceștia îi menționăm pe: P. Collaer, A. Lomax, P. Bogatîriov, A. N. Martînova, M. N. Melnikov, A. Iusfin, V. Gusev, S. Grița, L. Berezovciuk și alții. Studiile consacrate cântecelor de leagăn din alte culturi folclorice reprezintă pentru noi modele importante de tratare a fenomenului, pe care le-am folosit în realizarea obiectivelor propuse.

În dezvoltarea fenomenului cântecului de leagăn ca element al sistemului de genuri și categorii folclorice, al legăturilor și interferențelor reciproce, atât sub aspect literar, cât și muzical, ne-au ajutat studiile cercetătorilor români, în special M. Kahane, D. Caracostea, P. Caraman, S. F. Marian, R. Niculescu etc. Subliniem că interferența cântecului de leagăn cu alte categorii folclorice este o problemă importantă, care reiese din caracterul sincretic al folclorului, din procesul de creație și din alte trăsături specifice ale folclorului. Toate aceste informații și studii au contribuit eficient la cercetarea în sistem a fenomenului abordat în teza de față – cântecul de leagăn.

Subcapitolul **1.3. Metodologia cercetării științifice**, reflectă baza teoretică și metodologică pe care se axează cercetarea dată. Ne referim la aspectele legate de clasificare, versul popular cântat, ritm, structură sonoră, arhitectonică.

Astfel, **metoda istorică** a fost aplicată la studierea diacronică a fenomenului cântecul de leagăn. Aceeași metodă am folosit-o la descoperirea proceselor ce se produc în structura melodică a cântecului de leagăn. În rezultat am demonstrat că fenomenul folcloric – cântecul de leagăn – a evoluat în cadrul comunității tradiționale, fiind reprezentat de creații folclorice cu trăsături și caracteristici proprii, dar care reflectă totodată evenimente și situații sociale și familiare din diferite timpuri.

În procesul de cercetare și elucidare a obiectivelor propuse, am aplicat **metoda dialectică**. Am recurs la această metodă pentru realizarea sistematizărilor și clasificărilor de diferit nivel, precum: textul poetic, structura melodică, funcționalitate, de asemenea la constituirea limbajului terminologic corespunzător obiectului cercetat – cântecul de leagăn.

În realizarea studiului nostru, am apelat și la **metoda analizei și sintezei**, ceea ce a facilitat crearea unei viziuni complexe privind proporțiile reale ale contribuției cântecului de leagăn la dezvoltarea copilului nou-născut. Cu ajutorul analizei, subiectele supuse cercetării au fost separate și delimitate în părți componente, elementele specifice cântecului de leagăn fiind cercetate complex dar și izolat, punându-i în evidență esența. În urma sintezei efectuate,

elementele analizate separat au fost reunite și expuse logic. Astfel am reușit să stabilim elementele-cheie, să schițăm aspectele principale ale fenomenului folcloric – cântecul de leagăn – și, desigur, să formulăm concluziile generale și recomandările.

O altă metodă importantă pe care am aplicat-o este **metoda comparativă**. Această metodă ne-a ajutat la stabilirea și evidențierea indicilor comuni și individuali, a particularităților și a universalității ritmice, sistemelor sonore și arhitectonice. Cu ajutorul metodei comparative am reușit să găsim similitudini între cântecul de leagăn și alte categorii folclorice, cum ar fi: doina, cântecul liric propriu-zis, balada și altele. Aceste cercetări au presupus utilizarea unor instrumente logice, precum: clasificarea, sistematizarea și analiza morfologică. La cercetarea cântecul de leagăn ne-am propus să descoperim elemente comune în creațiile de acest gen în folclorul diferitor popoare. Rezultatele studiilor cercetătorilor C. Brăiloiu, E. Comișel, Gh. Sulițeanu, P. Caraman ne-au fost utile în analiza conținutului literar al cântecului de leagăn, a sistemelor ritmice, sonore și arhitectonice, dar și la depășirea cadrului folclorului românesc al cercetării noastre prin evidențierea unor similitudini cu cântecele de leagăn ale altor etnii.

O metodă importantă, fără de care este imposibilă o cercetare etnomuzicologică, este reproducerea grafică a materialului muzical-folcloric, și anume – **transcrierea**. În realizarea studiului nostru a fost aplicată transcrierea definitivă, ne referim la transcrierea științifică sinoptică în notație relativă. Menționăm că melodiile creațiilor preluate din colecții au fost transpuse în sistemul unic de transcriere. Exemplele de cântec de leagăn din folclorul altor popoare, care au fost preluate din colecții vechi editate în limba rusă, am fost nevoiți să le prezentăm în versiunea tradusă, în lipsa textului original.

Ca tipuri fundamentale de cercetare a materialului muzical au fost utilizate **sistematizarea și clasificarea**, și **metoda structuralistă**. Acestea constituind pilonii de bază ai metodologiei aplicate, au fost prezentate mai detaliat, dezvăluindu-se tratări diferențiate ale diferitor elemente în special legate de morfologia folclorului muzical, importante în elaborările analitice pe care le-am întreprins. Astfel, sistematizarea și clasificarea au fost aplicate atât la nivel macro-structural, cât și la nivel micro-structural, incluzând textul poetic și cel muzical.

În cercetările folcloriștilor și a etnomuzicologilor precum: Gh. Sulițeanu, V. Ghilaș, A. Tamazlîcaru, Gh. Oprea și L. Agapie, N. Știucă și alții, descoperim diverse clasificări ale cântecului de leagăn și din punct de vedere al conținutului tematic, propunându-se diferite grupuri de subiecte. Aceste clasificări se orientează pe anumite criterii, unele din ele au la bază aspectul formal-educativ și procesul de dezvoltare psihică a copilului, altele reies nemijlocit din conținutul cântecelor de leagăn. Axându-ne pe criteriile propuse, am realizat o clasificare proprie a conținutului tematic al cântecului de leagăn. Pentru realizarea clasificării sub aspect muzical,

am sintetizat diferite metode din studiile etnomuzicologice semnate de: V. Giuleanu, C. D. Georgescu, S. Țircunova și alții.

Baza metodologică și terminologică a studiului dat o constituie cercetările lui C. Brăiloiu și Gh. Sulițeanu. Remarcăm în mod special clasificarea propusă de Gh. Sulițeanu, preluată și dezvoltată de noi, și anume: delimitarea a două grupuri mari în melodiile cântecului de leagăn: *cântecul de leagăn propriu-zis și cântecul „ca la leagăn”*.

Metoda structuralistă presupune cercetarea fenomenului aplicând următorii parametri: loc, funcție, ordine, frecvență. Am aplicat această metodă la analiza morfologiei cântecului de leagăn, ne referim aici la versificație, structurile melodică, ritmică și arhitectonică. În acest sens am studiat numeroase studii și articole consacrate nemijlocit acestor segmente ale structurii poetico-muzicale a folclorului muzical și în general dedicate particularităților structurale ale altor categorii folclorice. Printre acestea numim lucrările autorilor: D. Cooke, V. G. Panait, Gh. Vrabie, C. Brăiloiu, Gh. Oprea și L. Agapie, E. Comișel, Gh. Sulițeanu, P. Stoianov, V. Giuleanu, M. Kahane și L. Georgescu-Stănculescu, M. Marian, A. Giurchescu, A. Vicol, E. Șulea, S. Badrajan etc.

Problema evoluției genurilor și speciilor muzicale folclorice, a organizării sonore, a fost analizată de mulți etnomuzicologi, printre care: C. Brăiloiu, G. Breazul, V. Giuleanu, E. Comișel, C. D. Georgescu, Gh. Oprea, N. Teodoreanu, O. Papană, P. Stoianov, G. Cocearova și V. Melnic V. Chiseliță ș.a. Conceptele propuse de acești autori ne-au fost utile în tratarea fenomenului cântecului de leagăn.

Materialul muzical în baza căruia s-a realizat cercetarea a fost selectat din colecții de folclor muzical editate, din arhiva AMTAP și din investigațiile personale de teren. Cât privește cântecele de leagăn ce aparțin folclorului altor etnii, o parte au fost preluate din Arhiva AMTAP, Arhiva Academiei de Științe din Bulgaria (Institutul de Artă), arhive personale, care au fost transcrise de autoare, iar altă parte sunt din colecții de folclor și culegeri de prelucrări folclorice. În total au fost analizate circa 400 de creații.

1.4. Concluzii la capitolul 1. În rezultatul analizei bibliografiei legate de domeniul interesului nostru de cercetare, am conturat tabloul general al situației din domeniul studierii fenomenului folcloric – cântecul de leagăn – și am constatat lipsa unor abordări științifice fundamentale în folcloristica autohtonă. Totuși sursele literare, etnomuzicologice, de psihologie, sociologie, etnologie și altele, care au fost consultate, au contribuit la constituirea bazei teoretice și metodologice a cercetării noastre. Subliniem că investigarea materialului științific și muzical disponibil ne-a permis să determinăm și să precizăm dinamica procesului de cercetare, făcând următoarele concluzii:

1. Lista literaturii de specialitate privind nemijlocit fenomenul folcloric studiat de noi a fost destul de modestă în titluri și nu a cuprins o cercetare multilaterală a cântecului de leagăn din spațiul folcloric al Republicii Moldova. Lucrările la care ne-am referit conțin descrieri și unele constatări a existenței fenomenului cântecului de leagăn, dar nu o abordare științifică. Am analizat atât studii literare, cât și muzicale.

2. De un real folos ne-au fost sursele preluate din literatura artistică și folclorică, care ne-au oferit informații despre contextul social, emoțional, artistic de manifestare a fenomenului legănatului și respectiv a cântecului de leagăn, importanța lui în viața omului din primele clipe ale existenței acestuia ca individ și membru al unei colectivități, informații necesare pentru analiza, sistematizarea, sintetizarea aspectelor legate de funcționalitatea cântecului de leagăn.

3. Date utile cercetării realizate ne-au oferit diverse lucrări și studii ale poezilor, scriitorilor și folcloriștilor literați, referitoare la lirica populară și cântecul de leagăn.

4. Ideile și teoriile propuse și elaborate în diferite studii și articole ce se referă la problema funcționalității, clasificării în folclorul muzical și literar, particularităților versului popular cântat, ale ritmului, structurii sonore și arhitectonice au constituit baza metodologică și teoretică a tezei.

5. Tratarea lucrărilor științifice a relevat faptul că investigațiile trebuie să se axeze pe principiile interdisciplinarității, unității dintre cantitativ și calitativ, obiectivității, cuprinderii pluridimensionale, fiind utilizate atât metodele fundamentale comune oricărui tip de cercetare, cum ar fi: istorică, dialectică, logică, abstracției științifice, inducției și deducției, analizei, sintezei, comparației, metoda structuralistă, sistematizarea și clasificarea, cât și metode specifice studierii materialului folcloric muzical precum investigațiile de teren și transcrierea.

6. Analiza surselor folclorice sonore muzicale și a colecțiilor de folclor ne-a permis delimitarea conținutului factologic a obiectului nostru de studiu, fără de care nu ar fi fost posibilă cercetarea dată.

2. Cântecul de leagăn în cultura tradițională: semantică, funcționalitate, conținut poetic, conține 3 subcapitole:

2.1. Cântecul de leagăn – specie a liricii populare. Clasificare. Cântecul de leagăn este tratat ca un element al unui sistem complex ce reprezintă genurile și speciile folclorului, aflându-se într-o legătură subtilă, interrelațională la nivelul conținutului literar și a celui muzical cu acestea. Ideea și imaginea legănatului o întâlnim în textele diferitor creații folclorice, deoarece acest fenomen este legat într-un fel sau altul de viață și esența ei, de imaginea feminină etc. O dovadă că această creație folclorică este indispensabilă existenței umane, este faptul că imaginea legănatului și a interpretării cântecului de leagăn o descoperim în textele celor mai diverse creații folclorice cum ar fi: doina, colindul, cântecul liric propriu-zis, balada, bocetul și descântecul, care la rândul lor și-au pus amprenta asupra structurii poetico-muzicale a cântecului de leagăn.

Cântecul de leagăn ca element al sistemului de specii folclorice este tratat diferit în literatura de specialitate. Unii specialiști îl includ în folclorul copiilor, alții în categoria folclorului pentru copii. Noi l-am abordat ca pe o producție ce face parte din folclorul adulților pentru copii, deoarece este interpretat de aceștea și este dedicat copiilor. Deși cântecele de leagăn sunt interpretate și de copii, totuși, acestea nu devin folclor al copiilor, așa cum executarea de către copii a cântecelor de cătănie nu ne permite să le includem în folclorul copiilor, până când aceste piese nu vor ieși total din folclorul adulților și nu vor deveni proprietatea folclorului pentru copii.

În cercetările folcloriștilor atât literați, cât și muzicologi am descoperit diferite abordări ale clasificării cântecului de leagăn. Preluând unele criterii propuse de aceștia și completându-le cu aspecte ce reies din particularitățile materialului muzical-poetic studiat, am distins două categorii atât la nivel literar, cât și la nivel muzical. Astfel în primul caz am evidențiat *texte propriu-zise de leagăn* și *texte preluate din cadrul altor creații folclorice*, iar în al doilea axându-ne pe clasificarea propusă de Gh. Sulițeanu, am delimitat și analizat *cântecul de leagăn propriu-zis* și *cântecul „ca la leagăn”*.

2.2. Funcționalitate. În acest subcapitol ne-am referit la fenomenul funcționalității în folclor, demonstrând plurifuncționalitatea cântecului de leagăn. Plurifuncționalitatea folclorului în general, privită sub aspectele istoric, social și artistic este o problemă actuală în folcloristica modernă. Această problemă se raportează și la cântecul de leagăn, pentru că, pe cât de simplu pare la prima vedere, pe atât de complex este în realitate: sub aspect funcțional, semantic, structural.

Studiind funcționalitatea cântecului de leagăn, diferiți cercetători tratează această problemă propunând anumite sistematizări și clasificări. În rezultat am evidențiat și fundamentat un sistem de funcții interrelaționale ale cântecului de leagăn; am explicat și argumentat importanța următoarelor funcții ale cântecului de leagăn: *de liniștire și adormire a copilului; terapeutică; de „bumerang”* (care este determinată de efectul feedback); *comunicativă; psihologică; socială; estetică și etică*. Reieșind din funcționalitatea general-umană în contextul plurifuncționalității cântecului de leagăn, se explică și perpetuarea caracteristicilor structurale arhaice în cântecul de leagăn până în zilele noastre.

2.3. Tematică și particularități ale textului poetic. Aici am realizat o clasificare din punct de vedere a subiectelor abordate în textele cântecului de leagăn, evidențiind câteva grupuri tematice. Acestea ar fi: *propriu-zise de leagăn*: 1. îndemnul la somn prin utilizarea onomatopeelor specifice; 2. dragostea mamei față de copil; 3. diferențiere după sex: a) pentru fată, b) pentru băiat, c) pentru ambii; 4. mediul înconjurător; 5. cunoașterea ființelor apropiate; 6. cunoașterea de sine; 7. proiecte și urări de viitor; 8. texte contemporane; 9. cu elemente de joc; și

preluate din cadrul altor creații folclorice în special – cântec liric propriu-zis, doină, romanță. Am analizat structura versificației și alte elemente caracteristice textului poetic, subliniind valoarea formulelor onomatopice specifice dezmiardării copilului.

O particularitate în interpretarea cântecului de leagăn este intercalarea textului cântat cu textul rostit în șoaptă (interpretare premuzicală). Menționăm aici și texte specifice dezmiardatului care anticipă deseori cântecul de leagăn. Acesta și-a pus amprenta asupra structurii textului poetic al cântecului de leagăn. Fenomenul dat îl observăm în cântecul de leagăn propriu-zis, unde primele două versuri sunt în tiparul octosilabic, iar următoarele depășesc acest tipar, transformându-se în proză melopeică. În cântecul de leagăn interpretarea se contopește cu procesul de creație, ca de altfel și în doină sau bocet. Aceste cântece se improvizează în timpul execuției, textele poetice se adaptează la ritmul și melodica caracteristică cântecului de leagăn.

Studiind cântecul de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova, evident nu am putut să nu ne întrebăm ce se întâmplă cu această specie folclorică în alte culturi etnice, în primul rând, a etniilor conlocuitoare, precum: ucrainenii, rușii, găgăuzii, bulgarii și alții. De asemenea, am analizat cântece de leagăn din folclorul unguresc, azerbaidjan, georgian, belorus, letonian, polonez, slovac, ceh, italian, german, englez, irlandez, francez, evreesc, libanez, bangladesh, indian, coreean, american contemporan, chilian ș.a. Referindu-ne la conținutul poetic pe care l-am studiat în acest subcapitol, am observat în cântecele de leagăn ale altor etnii multiple asemănări cu cântecul de leagăn românesc. În cântecul de leagăn din spațiul folcloric cercetat am constatat că starea afectivă este creată și menținută pe cale verbal-muzicală, prin exprimarea în imagini poetice a sentimentelor materne de dragoste față de micuț, a speranțelor mamei legate de destinul și viitorul copilului. Aceleași imagini le descoperim și în textele poetice ale cântecelor de leagăn din folclorul altor popoare. De exemplu: *cunoașterea mediului înconjurător; cunoașterea ființelor apropiate; diferențiere după sex: pentru fată, pentru băiat, pentru ambii*.

De asemenea am evidențiat, printre particularitățile caracteristice ale textului poetic al cântecului de leagăn utilizarea diferitor formule onomatopice, precum: „A - - - a!”; „Nani, nani” și altele, care pot să se repete pe parcursul creației, să alterneze cu versurile ce au un conținut concret sau să le substituie. Uneori întreaga creație se axează doar pe ele. Formulele date le întâlnim și în textele poetice ale cântecelor de leagăn din folclorul altor popoare.

1.4. Concluzii la capitolul 2. Genul liric reprezintă în cadrul creației populare un spațiu destul de extins, prezent prin diferite specii și categorii, printre care un loc aparte îl ocupă cântecul de leagăn. Acesta reflectă nivelele relaționale: comunicare-autocomunicare și individ-individ, de existență, creație și transmitere a folclorului, care au determinat, în mare parte,

aspectul funcțional și semantic, structura poetico-muzicală și particularitățile interpretative ale cântecului de leagăn:

1. Ca element al sistemului complex ce reprezintă genurile și speciile folclorului, cântecul de leagăn se află într-o legătură interrelațională la nivelul conținutului literar și a celui muzical. Ideea și imaginea legănatului o întâlnim în textele diferitor creații folclorice, deoarece acest fenomen este legat într-un fel sau altul de viață și esența ei, de imaginea feminină etc. Astfel, am analizat și evidențiat prezența sub diferite forme și sensuri, a unor descrieri, aluzii la legănat și cântec de leagăn, la imaginea mamei în intimitatea sa adormind copilul, în textele poetice ale doinei, colindului, cântecului propriu-zis, baladei, bocetului, descântecului.

2. Pentru realizarea clasificării cântecelor de leagăn în scopul efectuării analizei morfologice și identificării, sistematizării particularităților muzical-poetice, am studiat diferite abordări, în acest sens, ale speciei cântecului de leagăn în literatura folcloristică. În rezultat, am tratat cântecul de leagăn ca o creație ce aparține folclorului adulților pentru copii, iar din punct de vedere muzical am luat ca bază clasificarea propusă de Gh. Sulițeanu, delimitând două categorii ale cântecului de leagăn: *Cântecul de leagăn* și *Cântecul „ca la leagăn”*. Posibilitatea preluării melodiilor din cadrul altor specii folclorice ale liricii populare și adaptarea lor la schema generală ritmico-melodică a cântecului de leagăn, este determinată de mai mulți factori, precum: interpretarea feminină, flexibilitatea raportului melodie-text poetic în aceste creații lirice.

3. Pentru a evidenția și analiza funcționalitatea cântecului de leagăn, au fost consultate diferite interpretări ale problemei funcționalității în folcloristică și în cadrul altor științe de orientare socială, care este abordată multilateral, plurivalent. Aparținând în exclusivitate repertoriului feminin, cântecul de leagăn codifică funcții și sensuri multiple. Funcția primă/utilitară a cântecului de leagăn, respectiv cea de liniștire și adormire a copilului, proiectată prin spiritualitatea femeii, prin sensibilitatea, mentalitatea, modul de percepție a vieții, existenței umane de către aceasta, se dizolvă într-un sistem de funcții, în plurifuncționalitatea cântecului de leagăn. Astfel, am remarcat și explicat importanța următoarelor funcții ale cântecului de leagăn: *funcția de liniștire și adormire a copilului; funcția terapeutică; funcția de „bumerang”; funcția comunicativă; funcția psihologică; funcția socială; funcțiile estetică și etică.*

Plurifuncționalitatea cântecului de leagăn este reflectată în conținutul poetic al cântecului de leagăn. În structura generală a textului poetic, am evidențiat elementele constitutive caracteristice, precum onomatopeele, formulele de introducere și de încheiere. În cadrul textului poetic, din punct de vedere al conținutului, am demarcat două grupuri: *texte propriu-zise de leagăn* și *texte preluate din cadrul altor categorii folclorice*: cântec liric propriu-zis, doină, caracteristice repertoriului feminin. Din punct de vedere al subiectelor abordate, în urma analizei

conținutului cântecelor de leagăn care constituie materialul nostru de studiu, și realizând o sinteză a diferitor criterii de clasificare a tematicii cântecelor de leagăn existente în folcloristică, am constatat frecvența următoarelor subiecte care se încadrează în cele două grupuri. În primul grup am inclus: *îndemnul la somn prin utilizarea onomatopeelor, dragostea mamei față de copil, diferențiere după sex, mediul înconjurător, cunoașterea ființelor apropiate, cunoașterea de sine, proiecte și urări de viitor, texte contemporane, cu elemente de joc*; iar în al doilea grup: *combinarea de text de cântec liric, intercalarea cu text de doină*.

4. La nivelul versificației am constatat următoarele caracteristici: tiparul octosilabic, prezent cu ambele forme, predominarea rimei inexacte, repetarea versurilor sau cuvintelor, intercalarea textului cântat cu cel șoptit, elementul dezmiertatului, care anticipă cântecul de leagăn, dar uneori pătrunde și în structura textului poetic. O particularitate a cântecului de leagăn, reflectată prin textul poetic este contopirea interpretării cu procesul de creație.

5. Referindu-ne la conținutul poetic pe care l-am studiat în subcapitolul trei, am observat în cântecele de leagăn ale altor etnii, multiple asemănări cu cântecul de leagăn românesc din arealul cercetat. Am exemplificat acest fenomen prin texte poetice ce exprimă subiecte, precum: *cunoașterea mediului înconjurător, cunoașterea ființelor apropiate, diferențiere după sex*; conțin formule onomatopeice inclusiv caracteristice cântecelor de leagăn din zona folclorică cercetată, și anume: „A - - - a!”; „Nani, nani”, „Liuli, liuli”. Aceste similitudini la nivel de text poetic, reprezintă indicii importante ce confirmă universalitatea limbajului expresiv al cântecului de leagăn.

Capitolul 3. Structura muzicală a cântecului de leagăn se constituie din două subcapitole:

3.1. Cântecul de leagăn propriu-zis, conține analiza structurilor ritmice, sonore și ale formei cântecului de leagăn propriu-zis.

Am constatat că *structura ritmică* a melodiilor cântecului de leagăn din arealul cercetat după trăsăturile sale distincte aparține sistemului *giusto-silabic*. De asemenea, am stabilit prezența diferitor celule ritmice care, combinându-se, dau naștere seriilor ritmice *izomorfe* sau *heteromorfe*. Acestea, la rândul lor, se asociază, creând „strofa” ritmică. În majoritatea cazurilor, într-o „strofă” ritmică avem același tip de serie. Seriile ritmice *izomorfe* se axează pe: formule simple binare, ternare și formule compuse. Dintre aceste formule cele mai frecvente sunt iambul și troheul. Ele se combină și creează serii ritmice *heteromorfe*. De obicei, celula ritmică de tip iamb apare la sfârșitul rândului melodic.

Așadar, una din caracteristicile principale ale structurii ritmului cântecului de leagăn constă în repetarea unei celule ritmice, predominant de tip iamb sau troheu, în cadrul sistemului *giusto-silabic*, fenomen ce se produce de obicei pe parcursul întregii melodii. În melodiile de

factură mai evoluată, structura ritmică reprezintă grupuri compuse binare sau ternare. Toate acestea evident supunându-se forței determinante a „timpului ritmic primar” (termen de Gh. Sulițeanu).

În urma analizei *structurii intonaționale* am constatat ponderea anumitor intervale și sisteme sonore în melodia cântecelor de leagăn propriu-zise. Am remarcat preferința pentru desfășurarea melodică treptată în care predomină mișcarea descendentă, repetarea pe parcurs a unui sunet, frecvența intervalelor de secundă mare, terță mică, cvartă și cvintă perfectă. Intervalul de secundă mare se întâlnește preponderent în descendență și mai puțin în ascendență, de regulă la început de rând melodic, în semicadențe, sau realizând legătura între formulele melodice. Intervalul de terță mică este prezent în descendență, iar în ascendență îl putem găsi doar la început de rând melodic. Cvarta perfectă se manifestă în descendență pe parcursul liniei melodice, iar în ascendență – prevalează în formulele cadențiale. Intervalul de cvintă perfectă ascendentă este prezent frecvent în semicadențe și în cadențe, uneori în ascendență sau descendență la început de rând melodic. Aceste intervale pot fi considerate caracteristice pentru că sunt plasate la baza structurilor sonore. Astfel, dintre sistemele sonore evidențiem frecvența tricordiilor și tritoniilor – care se întâlnesc la fel de des în melodiile rituale din stratul vechi, precum bocete, unele colinde, etc; tetratonicul de mod III cu cadența pe treapta a II-a și pentatonicul de mod IV, în formă completă sau prezent tetracordul superior și cadența pe treapta a II-a.

Analizând *structura arhitectonică* a cântecului de leagăn, am constatat că pe parcursul desfășurării discursului muzical și a constituirii arhitectonicii de ansamblu în cântecul de leagăn, la nivel micro-structural, sunt folosite diferite procedee de creație identificate de cercetători în muzica folclorică, și anume: *repetarea identică sau variată*; *secvențarea* la diferite intervale; *recurența*, îmbinată uneori cu procedeul „oglină”; *lărgirea ritmico-melodică* (de la celulă la motiv, de la motiv la frază) sau micșorarea ritmico-melodică; *imitația cu deplasarea accentelor* (cu un timp sau o jumătate); procedeele enumerate se pot combina. De asemenea, am delimitat două categorii de forme: *Forme fixe* și *Forme deschise / cvasi libere*. În cadrul *formelor fixe* am constatat frecvența următoarelor tipuri arhitectonice: „strofa” melodică bazată pe un singur rând melodic; „strofa” melodică de tip binar, adică cea constituită din două rânduri melodice diferite; „strofa” melodică de tip ternar ce conține trei rânduri melodice diferite.

În structura cântecelor de leagăn propriu-zise am constatat în unele exemple, prezența elementelor arhitectonice cu funcție de refren. Acesta poate fi regulat, de dimensiunile rândului melodic, sau neregulat, mai frecvent format din 4 sau 6 silabe. Elementele cu funcție de refren deseori sunt axate pe formulele tipice de adormire caracteristice cântecului de leagăn. În cadrul *formelor cvasi libere*, am inclus structuri arhitectonice derivate din formele fixe în care se

produce o tratare liberă a succesiunii rândurilor melodice, adică are loc preluarea aleatorie a acestora.

Subliniem funcția importantă constructivă a motivului melodic în structura arhitectonică a cântecelor de leagăn. Astfel, în cântecul de leagăn, nu atât rândul melodic, cât motivul axat pe intonații specifice determină arhitectura, chiar dacă aceste motive se organizează, dând naștere la forme fixe bazate pe periodicitatea anumitor rânduri melodice. Deci, motivul este cel care stă la bază și are o legătură incontestabilă cu celula ritmică sau motivul ritmic, rezultat al „timpului ritmic primar” și a kinesteziei cântecului de leagăn.

Elemente caracteristice sistemelor ritmic, sonor și arhitectonic specifice cântecului de leagăn propriu-zis din spațiul folcloric al Republicii Moldova, le-am constatat și în melodiile cântecelor de leagăn ale altor etnii. Subliniem în primul rând rolul hotărâtor al timpului ritmic primar în organizarea ritmică, dar și importanța celulei ritmice troheu pe care o descoperim practic în toate cântecele de leagăn din folclorul altor popoare de care dispunem.

Suntem conștienți de faptul că unele din exemplele de cântec de leagăn din folclorul altor popoare pe care le avem la moment reprezintă melodii probabil preluate și adaptate legănatului, fenomen pe care l-am constatat și în folclorul românesc. Indiferent de originea melodiei (de leagăn propriu-zis sau împrumutată), aceasta se supune procesului ritmic primar determinat de legănat.

Referindu-ne la linia melodică a cântecelor de leagăn din folclorul altor popoare, observăm prezența aceluiași formule intonaționale construite pe interval de secundă mare și terță mică de regulă descendente, cvarta perfectă la început de rând melodic, caracteristice cântecelor de leagăn românești din spațiul folcloric al Republicii Moldova. De exemplu: secunda mare; terță mică; cvarta perfectă (la început de rând melodic). Am constatat în structura sonoră sisteme oligocordice care ne indică spre un strat folcloric mai vechi. În cântecele de leagăn ale diferitor etnii am descoperit de asemenea și sistemul pentatonic, mai frecvent de mod I, structură ce o întâlnim foarte rar în cântecele de leagăn românești din arealul geografic abordat.

Așadar, observăm universalitatea cântecului de leagăn, atât din punct de vedere tematic, cât și muzical-poetic, fenomen determinat de funcționalitatea acestei creații folclorice. Astfel și în structura sonoră a cântecelor de leagăn din alte culturi etnice observăm elemente distincte ale cântecului de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova, ne referim la secunda mare, terță mică, cvarta perfectă. De asemenea am remarcat aceleași procese și în constituirea arhitectonicii de ansamblu: valoarea constructivă a motivului melodic, structura cvasi liberă determinată de temporalitatea desfășurării acțiunii de adormire.

3.2. Cântecul „ca la leagăn”. În acest subcapitol am realizat o analiză detaliată a categoriei cântecul „ca la leagăn”, descoperind atât sursa primară care a stat la baza adaptării

funcționale, cât și procesele ce se produc la preluare. Dintre creațiile folclorice care au devenit izvor intonațional pentru cântecul „ca la leagăn”, am identificat: doina, cântecul liric propriu-zis, cântecul miresei, colinda, romanța, dezmierdatul copilului, melodii de dans. Realizând o analiză comparată, am depistat mecanismele preluării cu funcția cântecului de leagăn și procesele ce se produc în structura poetico-muzicală a sursei primare, delimitând trei nivele:

- originalul preluat este ușor de recunoscut și nu suferă schimbări esențiale, fiind doar adaptat „timpului ritmic primar” al legănatului;

- originalul preluat poate fi recunoscut, dar el este supus unor transformări importante ritmice, intonaționale și arhitectonice;

- originalul preluat nu poate fi recunoscut în rezultatul schimbărilor radicale care s-au produs. În acest caz, totuși, am inclus melodiile respective în categoria cântecului „ca la leagăn”, datorită prezenței unor particularități structurale ce nu sunt caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis. Ne referim la mișcarea pe sunetele trisonului, salturi la intervale largi (sextă, septimă, octavă), recitativ recto-tono, sunete lungi, fermata și altele.

3.3. Concluzii la capitolul 3. Sistemul muzical al cântecului de leagăn cuprinde câteva elemente fundamentale: materia sonoră, organizarea metrico-ritmică și arhitectonică. Analiza acestora, ca elemente de coexistență și evoluție reflectă acele particularități, conform cărora, în cuprinsul cântecelor de leagăn muzica își poate revendica realizarea unui sistem propriu. Am studiat structura melodică a celor două categorii ale cântecului de leagăn: *cântecul de leagăn propriu-zis* și *cântecul „ca la leagăn”*. În rezultat, am observat, sistematizat și argumentat prin exemple muzicale caracteristicile distincte și particularitățile sistemelor ritmic, sonor și arhitectonic ale ambelor categorii.

1. Am constatat că elementele definitorii pentru melodia cântecului de leagăn propriu-zis ce reprezintă sistemul ritmic și cel sonor, se constituie în baza ritmico-intonațională a onomatopeelor și a impulsului legănatului („timp ritmic-primar”).

2. Analizând structura ritmică, am observat următoarele particularități: repetarea unei celule ritmice, predominant de tip iamb sau troheu, în cadrul sistemului *giusto-silabic*, fenomen ce se produce de obicei pe parcursul întregii melodii; în melodiile de factură mai evoluată, structura ritmică reprezintă grupuri compuse binare sau ternare de tip: dipiric, anapest, peon 4; serii ritmice construite pe criterii izomorfe și heteromorfe, care se mențin, de regulă, în cadrul desfășurării discursului muzical. În structura ritmică a cântecelor de leagăn din folclorul altor etnii am constatat: rolul hotărâtor al timpului ritmic primar în organizarea ritmică; importanța celulei de tip troheu, pe care o descoperim practic în toate exemplele de cântece de leagăn de care dispunem.

3. În urma analizei structurii intonaționale am constatat ponderea anumitor intervale și sisteme sonore în melodia cântecelor de leagăn propriu-zise. Am remarcat preferința pentru desfășurarea melodică treptată în care predomină: mișcarea descendentă, repetarea pe parcurs a unui sunet, frecvența intervalelor de secundă mare, terță mică, cvartă și cvintă perfectă. Intervalul de secundă mare se întâlnește preponderent în descendență și mai puțin în ascendență, de regulă la început de rând melodic, în semicadențe sau realizând legătura între formulele melodice. Intervalul de terță mică este prezent în descendență, iar în ascendență îl putem găsi doar la început de rând melodic. Cvarta perfectă se manifestă în descendență pe parcursul liniei melodice, iar în ascendență – prevalează în formulele cadențiale. Intervalul de cvintă perfectă ascendentă este prezent frecvent în semicadențe și în cadențe, uneori în ascendență sau descendență la început de rând melodic.

4. Intervalele secundă mare, terță mică, cvartă și cvintă perfectă pot fi considerate caracteristice pentru că sunt plasate la baza structurilor sonore. Caracteristice sunt: bicordia (la interval de secundă mare); picnonul; bitonia (la interval de terță mică și cvartă perfectă); formula tricordală, mai frecvent: L S M; tetratonicul de mod III; pentatonicul de mod IV atât complet, cât și sub forma tetracordului superior. Referindu-ne la linia melodică a cântecelor de leagăn din folclorul altor popoare, observăm prezența acelorași formule intonaționale construite pe interval de secundă mare și terță mică de regulă descendente, cvarta perfectă la început de rând melodic, caracteristice cântecelor de leagăn studiate din spațiul folcloric al Republicii Moldova.

5. Sub aspectul formei arhitectonice, în cântecul de leagăn propriu-zis din spațiul cercetat, cel mai des întâlnite sunt structurile cu formă fixă, constituite din unul sau două rânduri melodice, respectiv tipul primar și tipul binar cu variantele lor combinatorii. În ceea ce privește formele cvasi libere, predominante sunt structurile axate pe două rânduri melodice diferite. Subliniem funcția importantă constructivă a motivului melodic. Astfel, în cântecul de leagăn, nu atât rândul melodic, cât motivul axat pe intonații specifice determină arhitectura, chiar dacă aceste motive se organizează, dând naștere la forme fixe, bazate pe periodicitatea anumitor rânduri melodice. Deci, motivul este cel care stă la bază și are o legătură incontestabilă cu celula ritmică sau motivul ritmic, rezultat al „timpului ritmic primar” și a kinesteziei cântecului de leagăn. În cântecele de leagăn din folclorul altor etnii am observat aceleași procese în constituirea arhitectonicii de ansamblu. Ne referim în special la valoarea constructivă a motivului melodic, structura cvasi liberă determinată de temporalitatea desfășurării acțiunii de adormire.

6. Existența categoriei de cântec „ca la leagăn” este determinată de câțiva factori: femeia este purtătoare a repertoriului tradițional dintr-o anumită comunitate; ea este un mecanism important în procesul de creativitate populară și transmitere ulterioară; cântecul de leagăn este

rezultatul unui act de creație spontan, adică se naște în momentul execuției – melodia și versul se improvizează în baza unor module intonaționale și poetice cunoscute.

7. Melodiile preluate și incluse în sfera funcțională a cântecului de leagăn, trec printr-un anumit proces de adaptare, care poate duce la transformări radicale în structura melodiei inițiale. În rezultat distingem câteva nivele ale acestui proces: originalul preluat este ușor de recunoscut și nu suferă schimbări esențiale, fiind doar adaptat „timpului ritmic primar” al legănatului; originalul preluat poate fi recunoscut, dar el este supus unor transformări importante ritmice, intonaționale și arhitectonice; originalul preluat nu poate fi recunoscut, datorită schimbărilor radicale. În acest caz, totuși, am inclus melodiile respective în categoria cântecului „ca la leagăn”, datorită prezenței unor particularități structurale ce nu sunt caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis. Ne referim la mișcarea pe sunetele trisonului, salturi la intervale largi (sextă, septimă, octavă), recitativ recto tono, sunete lungi, fermata și altele.

8. Analizând cântecele „ca la leagăn” din spațiul folcloric cercetat, am constatat că acestea au preluat melodii din următoarele categorii folclorice: *doina*, *romanța*, *cântecul miresei*, *cântecul propriu-zis*, *colindul* și altele. Menționăm totuși că doar două categorii – *cântecul propriu-zis* și *doina* predomină ca sursă constantă de preluare pentru legănat. Acest fenomen poate fi explicat prin faptul că *doina* și *cântecul propriu-zis*, prin conținutul poetico-muzical sunt mai aproape de starea de spirit a femeii.

9. Melodiile din alte categorii folclorice cu o structură melodică apropiată cântecului de leagăn propriu-zis sau care au în linia melodică îmbinarea caracteristică a intervalelor de secundă mare și terță mică, sunt preluate și interpretate cu funcția de cântec de leagăn. De asemenea menționăm că și unele melodii mai evolute, precum cele din categoria de romanță sau creații contemporane urbane, au o predispunere la adaptare prin prezența în linia melodică a unor elemente care nu sunt esențiale pentru această melodie, cum ar fi secundă mare și terță mică, dar care, trecând în sfera cântecului de leagăn, constituie un focar intonațional care se declanșează și facilitează procesul adaptării la funcționalitatea cântecului de leagăn. Un factor important care contribuie la o preluare lejeră a unor melodii străine și interpretarea lor ca un cântec de leagăn, este măsura ternară. Această măsură reflectă celulele ritmice caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis de iamb și troheu. Încă o particularitate a cântecelor „ca la leagăn” este o prezență foarte redusă a onomatopeelor, formulelor de adormire, parlatoul în intonații afective muzicalizate și alte elemente caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis.

10. La adaptare, melodiile preluate suferă transformări relevante la nivelul structurii ritmice, liniei melodice și structurii formei. Sistemul sonor, în majoritatea cazurilor, nu este afectat. Doar în cazul unor transformări majore, melodiile pot să-și restrângă structura sonoră. Așadar, indicatori ai adaptării sunt sistemul ritmic și cel al formei. Necesitatea mamei de a se

exprima, de a comunica cu ea însăși și cu copilul, indiferent o aude sau nu cineva, talentul nativ creativ, „invadarea” pentru moment al altor spații intonaționale, „exploatarea” acestora și adaptarea lor la fenomenul legănatului, toate acestea contribuie la depășirea spațiului intonațional structural al cântecului de leagăn propriu-zis. Am putea admite că melodiile din alte categorii folclorice cu o structură melodică apropiată cântecului de leagăn propriu-zis sau care au în linia melodică îmbinarea caracteristică a intervalelor de secundă mare și terță mică, sunt preluate și interpretate cu funcția de cântec de leagăn. De asemenea menționăm că și unele melodii mai evolute, precum cele din categoria de romanță sau creații contemporane urbane, au o predispunere la adaptare prin prezența în linia melodică a unor elemente care nu sunt esențiale pentru această melodie, cum ar fi secunda mare și terță mică, dar care trecând în sfera cântecului de leagăn constituie un focar intonațional care se declanșează și facilitează procesul adaptării la funcționalitatea cântecului de leagăn. Un factor important care contribuie la o preluare lejeră a unor melodii străine și interpretarea lor ca un cântec de leagăn, este măsura ternară. Această măsură reflectă celulele ritmice caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis de iamb și troheu. Încă o particularitate a cântecelor „ca la leagăn” este o prezență foarte redusă a onomatopeelor, formulelor de adormire, parlatoul în intonații afective muzicalizate și alte elemente caracteristice cântecului de leagăn propriu-zis.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii generale

Problema științifică importantă soluționată a constat în demonstrarea valorii documentare și artistice a cântecului de leagăn ca element al patrimoniului cultural intangibil și tratarea pluridimensională a fenomenului pentru clarificarea particularităților funcționale și mecanismelor de constituire a limbajului muzical și a procesului de creație în cultura tradițională.

1. Cântecul de leagăn, ca specie a liricii populare, este integrat într-un sistem complex ce reprezintă genurile și speciile folclorului muzical. Fiind o lucrare care aparține în exclusivitate repertoriului feminin, ea reflectă intimitatea dintre mamă și copil. Creat dintr-o pornire firească de grijă față de somnul copilului, cântecul de leagăn reprezintă transpunerea artistică a sentimentului de ocrotire și dragoste. Faptul că este prin excelență o producție individuală, intimă, l-a făcut mai puțin cunoscut și promovat atât în mediul colectivității tradiționale, cât și la nivel de cercetare sau interpretare artistică. Studiarea cântecului de leagăn în calitate de creație artistică ne-a permis dezvăluirea și sistematizarea particularităților limbajului muzical-poetic

folcloric, codificat în cântecul de leagăn și aflat în strânsă dependență de funcționalitatea acestuia.

2. Chiar dacă este o creație nerituală, cântecul de leagăn își are timpul și locul de interpretare, îndeplinind funcții bine stabilite. Funcția de bază de liniștire și adormire a copilului, proiectată prin spiritualitatea femeii, prin sensibilitatea, mentalitatea, modul de percepție a vieții și existenței umane de către aceasta, se ramifică într-un sistem de funcții, rezultând caracterul polivalent al cântecului de leagăn. Astfel, am remarcat și explicat importanța următoarelor funcții: *de liniștire și adormire a copilului; terapeutică; de „bumerang”; comunicativă; psihologică; socială; estetică și etică*. Funcționalitatea complexă a cântecului de leagăn determină particularitățile structurale muzical-poetice.

3. Importanța cercetării realizate a constat în dezvoltarea mecanismelor de constituire a structurii muzical-poetice a cântecului de leagăn. Această structură codifică etape importante ale procesului de formare și evoluție a gândirii muzicale și a limbajului muzical în general. Fiind o lucrare intimă, cântecul de leagăn reprezintă o stare psihofiziologică și este creat în momentul acțiunii propriu-zise de legănare izvorând din esența umană, din spiritualitatea feminină. Cântecul de leagăn este rezultatul materializat în formă artistică al anumitor procese „chimice” din interiorul omului, încadrate într-un sistem de raporturi și calcule intonaționale mentale. Valoarea artistică, estetică, etică și documentară a cântecului de leagăn rezidă anume în caracteristicile morfologice și în aceea că este o creație care a fost mai puțin supusă influențelor. Ne referim aici atât la mediul folcloric, cât și non-folcloric, păstrând astfel, elemente specifice unui strat folcloric mai vechi.

4. În urma analizei materialului muzical cercetat, a fost realizată o clasificare din punct de vedere muzical, care delimitează două categorii de cântec de leagăn: *cântecul de leagăn propriu-zis* și *cântecul „ca la leagăn”*. Analizând cântecele de leagăn din punct de vedere al textului poetic am sesizat același fenomen, adică *texte propriu-zise de leagăn* și *texte sau fragmente împrumutate din alte specii folclorice*. De asemenea în structura generală a textului poetic am evidențiat elementele constitutive caracteristice precum onomatopeele, formulele de introducere și de încheiere. Din punct de vedere al subiectelor abordate am constatat frecvența următoarelor teme care se încadrează în cele două grupuri. În primul grup am inclus: *îndemnul la somn prin utilizarea onomatopeelor, dragostea mamei față de copil, diferențiere după sex, mediul înconjurător, cunoașterea ființelor apropiate, cunoașterea de sine, proiecte și urări de viitor, texte contemporane, cu elemente de joc*; iar în al doilea grup: *combinarea de text de cântec liric, intercalarea cu text de doină*. La nivelul versificației am identificat următoarele caracteristici: tiparul octosilabic prezent cu ambele forme, predominarea rimei inexacte, repetarea versurilor

sau cuvintelor, intercalarea textului cântat cu cel șoptit, elementul dezmiertatului care anticipă cântecul de leagăn, dar uneori pătrunde și în structura textului poetic.

5. Structura muzicală a cântecului de leagăn propriu-zis reflectă următoarele particularități caracteristice:

- sub aspect ritmic am identificat repetarea unei celule ritmice, predominant de tip iamb sau troheu, în cadrul sistemului *giusto-silabic*, fenomen ce se produce de obicei pe parcursul întregii melodii; în melodiile de factură mai evoluată, structura ritmică reprezintă grupuri compuse binare sau ternare de tip: dipiric, anapesc, peon 4; serii ritmice construite pe criterii izomorfe și heteromorfe, care se mențin, de regulă, în cadrul desfășurării discursului muzical;

- sub aspect intonațional se observă preferința pentru desfășurarea melodică treptată, în care predomină mișcarea descendentă, ponderea intervalelor precum secundă mare, terță mică, cvartă și cvintă perfectă și sisteme sonore – bicordia (la interval de secundă mare); picnonul; bitonia (la interval de terță mică și cvartă perfectă); formula tricordală, mai frecvent: L S M; tetratonicul de mod III; pentatonicul de mod IV atât complet cât sub forma tetracordului superior;

- În structura arhitectonică am evidențiat creații cu formă fixă, constituite din unul sau două rânduri melodice, respectiv tipul primar și tipul binar cu variantele lor combinatorii și formă cvasi liberă, predominante fiind structurile axate pe două rânduri melodice diferite. Am conturat funcția consturctivă importantă a motivului melodic, care are o legătură incontestabilă cu celula ritmică sau motivul ritmic, rezultat al „timpului ritmic primar” și a kinesteziei cântecului de leagăn.

6. Am stabilit că existența categoriei de cântec „ca la leagăn” este determinată de câțiva factori, și anume: femeia ca purtătoare a repertoriului tradițional dintr-o anumită comunitate și mecanism important în procesul de creativitate și transmitere ulterioară; cântecul de leagăn ca rezultat al actului de creație spontană ce se naște în momentul execuției.

Am demonstrat că melodiile preluate și incluse în sfera funcțională a cântecului de leagăn trec printr-un anumit proces de adaptare care afectează în primul rând structura ritmică și linia melodică. În final am delimitat câteva nivele ale acestui proces:

- originalul preluat este ușor de recunoscut și nu suferă schimbări esențiale, fiind doar adaptat „timpului ritmic primar” al legănatului;
- originalul preluat poate fi recunoscut, dar el este supus unor transformări ritmice, intonaționale și arhitectonice importante;
- originalul preluat nu poate fi recunoscut, datorită schimbărilor radicale.

Analizând cântecele „ca la leagăn” din spațiul folcloric cercetat, am constatat că acestea au preluat melodii din categoriile folclorice precum: *doina, romanța, cântecul miresei, cântecul propriu-zis, colindul și altele*.

7. Unele dintre particularitățile structurii muzical-poetice a cântecului de leagăn, precum onomatopeele, motivele melodice axate pe secundă mare și terță mică, rolul determinant al „timpului ritmic primar” în organizarea ritmică și altele, au fost descoperite și în cântecele de leagăn din folclorul altor etnii. Acest fapt ne permite să susținem că fenomenul cântecului de leagăn are un caracter universal, în virtutea răspândirii atât a legănatului, cât și a expresivității lirice a sentimentului matern. Specia cântecului de leagăn poate fi plasată printre primele manifestări muzicale inerente omului.

Rezultatele cercetării noastre, au determinat formularea următoarelor **recomandări**:

1. A realiza investigații de teren cu scopul de a înregistra cântece de leagăn din folclorul etniilor conlocuitoare.

2. A elabora un studiu cu o analiză comparativă aprofundată a cântecului de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova în raport cu aceeași specie din folclorul altor etnii.

3. A utiliza rezultatele cercetării și metodologiei elaborate în cadrul demersurilor științifice care au ca obiect de studiu alte domenii și elemente ale culturii muzicale tradiționale.

4. A efectua o cercetare ce ar avea ca obiectiv problema intertextualității atât sub aspect literar, cât și muzical, în cadrul liricii rituale și nerituale, în special celei din repertoriul feminin.

5. A aplica tezele elaborate în această lucrare, în special cele ce se referă la tratarea, explicarea procesului de preluare a textelor, melodiilor diferitor categorii folclorice în cadrul cântecului de leagăn și în cercetări la nivelul antropologiei culturale.

6. A folosi materialul muzical și concluziile teoretice drept sursă de inspirație în creația componistică autohtonă.

7. A include materialele tezei în procesul de instruire și elaborare a programelor și lucrărilor metodicodidactice, în circuitul învățământului profesional, în special la pregătirea cântăreților de muzică populară, luând în considerare tratarea uneori superficială a fenomenului cântecului de leagăn în versiune scenică.

LUCRĂRI PUBLICATE LA TEMA TEZEI

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE

1. Articole în diferite reviste științifice:

Categoria C:

1. Tonu (Șîrghi) E. Cântecul de leagăn: preliminarii la o cercetare comparată. În: Anuar științific: Muzică, Teatru și Arte Plastice (în baza materialelor conferinței științifice internaționale: Învățământul artistic – dimensiuni culturale 15.04.2011) Nr. 1 (14), Chișinău 2012, p. 99-103. ISBN 978-9975-9886-3-6, ISSN 1857-2251.
2. Tonu (Șîrghi) E. Cântecul de leagăn – specie a liricii populare. În: Anuar științific: Muzică, Teatru și Arte Plastice (în baza materialelor conferinței științifice naționale din cadrul proiectului: „Registrul adnotat al creațiilor muzicale din Republica Moldova”) Nr. 4 (17), Chișinău 2012, p. 259-263. ISBN 978-9975-9925-4-1, ISBN 978-9975-9886-4-3, ISSN 1857-2251.
3. Badrajan S.; Tonu (Șîrghi) E. Particularități ale structurii sonore în cântecul de leagăn. În: Anuar științific: Muzică, Teatru și Arte Plastice Nr. 1 (18), Chișinău 2013, p. 47-51. ISBN 978-9975-9925-4-1, ISBN 978-9975-9886-3-6, ISSN 1857-2251.
4. Tonu (Șîrghi) E. Interferențe poetico-muzicale ale cântecului de leagăn cu alte categorii folclorice. În: Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică (în baza materialelor conferinței științifice naționale din cadrul proiectului: „Registrul adnotat al creațiilor muzicale din Republica Moldova”) Nr. 1 (21), Chișinău 2014, p. 196-199. ISSN 2345-1408.
5. Tonu (Șîrghi) E. Conținutul tematic și particularitățile textului poetic ale cântecului de leagăn. În: Studiul Artelor și Culturologie: istorie, teorie, practică Nr. 2 (22), Chișinău 2014, p. 107-114. ISSN 2345-1408.
6. Tonu (Șîrghi), E. Structura arhitectonică a cântecului de leagăn propriu-zis. În: Folclor și Postfolclor în contemporaneitate (în baza materialelor conferinței științifice internaționale: Folclor și Postfolclor în contemporaneitate din 11-12 decembrie 2014), p. 63-68. ISBN 978-9975-52-185-7.
7. Badrajan S.; Tonu (Șîrghi) E. Cântecul de leagăn din spațiul folcloric Basarabean – Preliminarii la o cercetare științifică. În: Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” (în baza materialelor conferinței științifice internaționale: Colocviile „Brăiloiu” 2013, ediția a VIII-a „Mutații în structura obiceiurilor în actualitate (ritual, ceremonial, festiv - comportamental)” din 24-25 octombrie 2013, București), Seriu nouă, tomul 25, București 2014 (România), p. 139-143.

2. Articole în culegeri științifice

2.1. Culegeri internaționale:

1. Tonu (Sîrghi) E. Cu privire la clasificarea cântecelor de leagăn propriu-zise. În: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate (în baza materialelor conferinței științifice internaționale: Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate din 23 iunie 2015. Rezumatele comunicărilor), p. 22-23. ISBN 978-9975-9617-6-9.

ADNOTARE

Sîrghi Elena. Particularitățile funcționale și structurale ale cântecului de leagăn din spațiul folcloric al Republicii Moldova. Teza pentru obținerea gradului științific de Doctor în studiul artelor și culturologie, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2016. Structura tezei include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 164 de titluri în 6 limbi, 141 de pagini ale textului de bază, 4 anexe, care conțin 179 exemple muzicale cu note la ele. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 8 articole științifice publicate.

Cuvinte-cheie: folclor muzical, cântec de leagăn, funcție, clasificare, structură poetică, structură sonoră, ritm, arhitectonică.

Domeniu de studiu: folclor muzical.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul cercetării este identificarea particularităților structurale și funcționale ale cântecului de leagăn românesc din spațiul folcloric al Republicii Moldova, având ca obiect de studiu un material muzical autentic care nu a fost investigat; demonstrarea originalității, valorii și importanței cântecului de leagăn ca element al tezaurului cultural național și universal prin documente muzicale și argumente științifice. Pentru realizarea scopului propus, au fost stabilite următoarele obiective: elucidarea fenomenului artistic al cântecului de leagăn în cultura tradițională și dezvăluirea particularităților semantice, funcționale și ale conținutului poetic; clasificarea din punct de vedere muzical și poetic a cântecelor de leagăn; reliefarea particularităților ritmice, melodice și arhitectonice; sesizarea și evidențierea universalității limbajului muzical al cântecului de leagăn.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul științific inovator al lucrării este determinat de tratarea pluridisciplinară, sistemică a cântecului de leagăn; dezvăluirea particularităților lui semantice, funcționale și structurale, aspecte neelucidate în etnomuzicologia autohtonă. Originalitatea cercetării rezidă în abordarea pluridimensională a fenomenului cântecului de leagăn și încercarea de a stabili universalitatea limbajului muzical al acestuia.

Problema științifică importantă soluționată constă în demonstrarea valorii documentare și artistice a cântecului de leagăn ca element al patrimoniului cultural intangibil; evidențierea particularităților funcționale și structurale; distingerea legăturilor la nivelul poetico-muzical cu alte categorii folclorice.

Semnificația teoretică. Cercetarea propune un instrument teoretic fundamental în știința etnomuzicologică care aprofundează latura analitică și sistemică. Reieșind din specificul materialului muzical studiat, în analiza tematicii și particularităților textului poetic, a structurilor sonore, ritmice și arhitectonice, a fost utilizat un sistem metodologic complex, corespunzător cercetării pluridimensionale, care poate fi aplicat și la studierea altor categorii folclorice.

Valoarea aplicativă a tezei. Rezultatele cercetării de tip analitic, structural și comparativ pot constitui importante repere pentru studierea muzicii folclorice. Lucrarea poate să contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere a culturii naționale și să fie utilizată în cadrul cursurilor didactice: „Folclor muzical”, „Istoria muzicii naționale”, dar și ca sursă informativă pentru unele cursuri speciale precum: „Canto popular”, „Compoziție” și altele.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost valorificate și promovate în perioada anilor 2011-2015 în activitatea profesională ca realizator de emisiuni folclorice la diferite posturi de televiziune, în procesul didactic, în comunicările prezentate la Conferințele științifice naționale și internaționale organizate de AMTAP și la conferința științifică internațională „Colocviile „Brăiloiu” 2013” (București, România), dar și în 8 articole științifice publicate în Republica Moldova și România. Acestea vor contribui esențial la completarea cunoștințelor referitoare la creația folclorică și la soluționarea diferitor probleme cu care se confruntă cercetătorii din Republica Moldova la studierea patrimoniului cultural.

АННОТАЦИЯ

Сырги Елена. Функциональные и структурные особенности колыбельной песни фольклорной зоны Республики Молдова. Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии, специальность 653.01 – Музыковедение, Кишинев, 2016. Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, список литературы из 164 наименований на 6 языках, 141 страница текста, 4 приложения, содержащие 179 музыкальных примеров с примечаниями. Результаты исследования отражены в 8 опубликованных научных статьях.

Ключевые слова: народная музыка, колыбельная песня, функциональность, классификация, поэтическая структура, звуковая структура, ритм, композиционная структура.

Область исследования: музыкальный фольклор.

Цель и задачи исследования. Целью исследования является определение функциональных и структурных особенностей румынской колыбельной песни фольклорной зоны Республики Молдова. Объектом исследования стал подлинный музыкальный материал, который ранее не был исследован; демонстрация оригинальности, ценности и значения колыбельной песни как части национального и мирового духовного наследия основываясь на музыкальных документах и научных аргументах. Для достижения данной цели были поставлены следующие задачи: освещение феномена колыбельной песни в традиционной культуре, выявление ее семантических и функциональных признаков, поэтических особенностей; классификация колыбельных песен, исходя из музыкального и поэтического содержания; обнаружение характерных черт ритма, мелодии и формы; попытка выявления универсальности музыкального языка колыбельной песни.

Научная новизна и оригинальность. Научная новизна работы состоит в междисциплинарной и системной трактовке колыбельной песни; в выявлении семантической, функциональной и структурной специфики колыбельной песни – аспектов, которые ранее не были освещены в молдавском этномузыковедении. Оригинальность исследования заключается в в многоаспектном рассмотрении колыбельной песни и попытке обнаружения универсальных элементов музыкального языка данной фольклорной категории.

Научная проблема, решенная в диссертации, состоит в доказательстве документальной и художественной ценности колыбельной песни как элемента духовного культурного наследия; в раскрытии ее функциональных и структурных особенностей; в выявлении ее связей с другими фольклорными категориями на поэтико-музыкальном уровне.

Теоретическое значение работы. Исследование основано на фундаментальных теоретических понятиях современного этномузыковедения с углублением в аналитическую и системную составляющие. Учитывая специфику изученного музыкального материала, в процессе анализа тематики, особенностей поэтического содержания, ритма, мелодии и структуры была использована комплексная методология, соответствующая многоаспектному исследованию, применяемому в анализе других фольклорных категорий.

Практическая значимость работы. Результаты аналитического, структурного и сравнительного исследования могут составить важную веху в дальнейшем изучении фольклорной музыки. Данная работа вносит вклад в изучение национальной культуры и может быть использована в учебных курсах: «Музыкальный фольклор», «История национальной музыки», «Народное пение», «Композиция» и других.

Внедрение научных результатов. Научные результаты исследования были использованы в период 2011-2015 гг. в профессиональной деятельности автора в качестве редактора фольклорных передач на телевизионных каналах Молдовы, в области преподавания, представлены на ежегодных научных конференциях АМТИИ и на международной научной конференции «Colocviile „Brăiloiu” 2013» (Бухарест, Румыния), а также нашли отражение в 8 научных статьях, опубликованных в Молдове и Румынии. Эти результаты будут содействовать пополнению знаний в области народного творчества и решению различных задач, стоящих перед молдавскими исследователями в процессе изучения национального нематериального культурного наследия.

ANNOTATION

Sîrghi Elena. *Functional and structural peculiarities of lullabies from the folklore space Republic of Moldova.* Thesis for obtaining scientific degree of Doctor in Arts and Culturology, specialty 653.01 – Musicology, Chisinau, 2016. Thesis structure includes: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 164 titles in 6 languages, 141 pages of basic text, 4 annexes, containing 179 examples of musical notes. The research results are reflected in 8 published scientific articles.

Keywords: folk music, lullaby, function, classification, poetic structure, sound structure, rhythm, architectonic structure.

Field of study: musical folklore.

Goals and objectives. The aim of the research is to identify functional and structural peculiarities of romanian lullabies from the Republic of Moldova's folklore. The object of study consists of a genuine musical material that has not been investigated, the demonstration through musical documents, scientific arguments; the originality, value and importance lullabies as part of national and international cultural heritage. To achieve this, the following objectives were established: elucidating the phenomenon of the lullaby in traditional culture and the analysis of semantic, functional and poetic content peculiarities; classification of musical and poetical standpoint of lullabies; highlighting peculiarities of rhythmic and melodic architecture; referral and highlighting the universality of musical language of lullabies.

Scientific novelty. Innovative scientific nature of the work is determined by the multidisciplinary and systemic treating of lullaby; revealing its semantic, functional and structural particularities, issues previously not elucidated in local ethnomusicology. The originality of the research lies in addressing the multidimensional phenomenon of lullabies and attempting to reveal the universality of its musical language.

The important scientific problem solved consists in demonstrating the documentary and artistic value of the lullaby as an element of intangible cultural heritage; highlighting the structural and functional particularities; distinguished relations in the poetic-musical level with other folk categories.

The theoretical significance. The research is based on fundamental theoretical concepts of modern ethnomusicological science, deepening the analytical and systemic side. Starting from the specificity of the musical material studied, the goal was to analyze themes and features of the lyrics, sound structures, rhythmic and architectonic methodology, using a complex system of corresponding multifaceted research that can be applied to studying other folk categories.

The practical value of the thesis. The research results of analytical type, structural and compared, may constitute important milestones for studying folk music. This paper will help to broaden the knowledge of national culture and can be used in courses teaching "Folk music", "History of national music", but also as a data source for some special courses, such as: "Folk vocal", "Composition" and others.

Implementation of scientific results. Scientific results were valued and promoted during the 2011-2015 years as professional work experience as a broadcaster at folk shows on different TV stations, in teaching, in the communications presented at national and international scientific conferences organized by AMTAP and international scientific conference "Colocviile „Brăiloiu” 2013" (Bucharest, Romania), and were reflected in 8 scientific articles published in Moldova and Romania. They will essentially contribute to filling the knowledge of folk creation and solving various problems faced by Moldovan researchers in their study of the intangible cultural heritage.

SÎRGHI ELENA

**PARTICULARITĂȚILE FUNCȚIONALE ȘI STRUCTURALE
ALE CÂNTECULUI DE LEAGĂN
DIN SPAȚIUL FOLCLORIC AL REPUBLICII MOLDOVA**

653.01 – MUZICOLOGIE

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

Aprobat spre tipar: 11.04.2016

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie offset. Tipar offset

Tirajul 50 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr. 43/16

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova

Chișinău, str. A. Mateevici, 60.